



# MATIČNÍ LISTY

Literární příloha Zpravodaje Matice české

Číslo 1

Praha, září 2005

Vážení členové Matice české,

dostává se Vám do rukou první číslo Matičnických listů, které se stanou nedílnou součástí každého Zpravodaje Matice české. Zatímco Zpravodaj Vás bude nadále informovat především o matičnických akcích na příslušné čtvrtletí, o členských výhodách a přinášet Vám aktuální informace o Knihovně Národního muzea, podstatou Matičnických listů bude snaha informovat zvláště o současném dění v literární historii, popularizovat dílo zapomenutých českých, moravských a slezských spisovatelů, zvát na literární vycházky a aktivity jiných spolků a muzeí v České republice, ale také se pokoušet o polemiku a upozorňovat na nešvary. Věříme, že Matiční listy přijmete s povděkem a že články mnohých z Vás se budou objevovat na stránkách tohoto věstníku.

*Výbor Matice české*

## NOVÝ PAMÁTNÍK PÍSEMNICTVÍ NA MORAVĚ

V jednom z nejstarších kulturních center na Moravě, v benediktinském klášteře v Rajhradě u Brna, byl 28. června 2005 otevřen za účasti představitelů Jihomoravského kraje a kulturní veřejnosti nový Památník písemnictví na Moravě. Jde o první část expozice, kterou připravuje Muzeum Brněnska v rekonstruované čás-



ti kláštera, na jehož obnovu věnoval Jihomoravský kraj 12 milionů korun. Zatím je zpřístupněna obnovená klášterní barokní knihovna s 65 tisíci svazky a expozice moravského písemnictví 19. a 20. století. Další rozšíření památníku o literaturu starší doby závisí na postupné rekonstrukci klášterních budov, zdevastovaných v období totality po proměně kláštera v kasárna (v těchto prostorách byl natáčen i televizní seriál Černí baroni). Samostatným doplňkem expozice budou výstavy výtvarného umění, které chtějí benediktini pořádat v obnovených přízemních místnostech kláštera.

Celý areál se Santiniho chrámem sv. Petra a Pavla, zpusťšenou prelaturou, která uchovávala mnoho uměleckých památek, a již obnovenými částmi, je pro návštěvníky působivou historickou školou připomínající vznik, rozvoj i dočasný zánik kulturních hodnot. Otevření Památníku písemnictví na Moravě vyvolává otázku, zda a kde bude opět vybudována stálá expozice Památníku národního písemnictví v Praze.

Eva Ryšavá

### PAMĚTNÍ DESKA VÁCLAVU ZELENÉMU V HAVLÍČKOVĚ BOROVÉ

V rodišti Karla Havlíčka, Havlíčkově Borové, byla 3. září 2005 slavnostně odhalena pamětní deska literárnímu historiku a politikovi Václavu Zelenému (1825–1875), místnímu rodákovi. Zelený patřil k významným osobnostem českého národního života 19. století. Působil literárně a pedagogicky, aktivně se účastnil politického života po boku F. Palackého a F. L. Riegra. Roku 1861 se stal poslancem českého sněmu a říšské rady, téhož roku byl zvolen do pražského zastupitelstva. Zasloužil se o zřízení českého reálného gymnázia na Malé Straně, v jehož čele stanul jako ředitel.

V. Zelený pracoval aktivně pro Matici českou, ještě více se však věnoval činnosti ve Spolku Svatobor. Stál u jeho vzniku roku 1862 a až do své smrti v něm vykonával funkci jednatele. Zasloužil se o první vydání souborného díla svého přítele K. Havlíčka – za jeho redakce vydal Svatobor v roce 1870 první díl Sebraných spisů Karla Havlíčka.

Zelený ještě připravoval Havlíčkův životopis a vydal z něho ukázkou v Osvětě 1872–73. Z jeho literárních prací je dále významný Životopis Josefa Jungmanna. Nemoc a předčasná smrt ukončily všechny jeho plány. V. Zelený je pohřben na Vyšehradském hřbitově ve 13. oddělení, hrob č. 19.

Eva Ryšavá

## VÝSTAVA V PODJEŠTĚDSKÉM MUZEU V ČESKÉM DUBU

Dne 26. července 2005 proběhla od 17 hodin vernisáž výstavy *Babička. 150. výročí prvního vydání. Obrazy nejslavnějšího díla Boženy Němcové v české kultuře* v reprezentativních prostorách Podještědského muzea v Českém Dubu, jejíž základem je stejnojmenná výstava, která byla umístěna od března do června 2005 v Národním muzeu v Praze. Ve výstavním sále Podještědského muzea má každý návštěvník možnost až do 2. října 2005 seznámit se s cca 60 nejvýznamnějšími vydáními slavného díla B. Němcové. Výstava se navíc snaží reflektovat vztah k libereckému regionu, jak například dokládá štoček a skica k Babičce od známého malíře a grafika Petra Dillengera, česko-dubského rodáka, jehož ilustrace k Babičce vyšly v roce 1940 v Praze u Františka Strnada. Je zde také snaha naznačit vztah Boženy Němcové ke Karolině Světlé a Petru Mužákovi, stejně tak připomínka návštěvy B. Němcové ve Světlé pod Ještědem v roce 1850, tj. v době jejího pobytu v Liberci.

Výstavě dominuje vitrína, ve které jsou vystaveny čtyři originální sešitky prvního vydání Babičky u nakladatele Jaroslava Pospíšila v roce 1855 a druhé vydání z roku 1862, které vydal litomyšlský nakladatel Antonín Augusta v rámci Sebraných spisů B. Němcové. První české ilustrované vydání se objevilo v nakladatelství I. L. Kober v roce 1888, respektive v roce 1891 v konečné reprezentativní podobě. Ilustrace K. Štapfera byly však odbornou veřejností odmítnuty. Zájem ilustrátorů o Babičku dokumentují na výstavě další ilustrovaná vydání (ilustrátoři: A. Kašpar, V. Špála, V. Černý, K. Svolinský, C. Bouda, Z. Burian, F. Horník, J. Brychta, V. Tesař, M. Velíšek, V. Klimentová). Za zmínku stojí dnes téměř zapomenuté zdařilé ilustrace Josefa Vodrážky, které vyšly v roce 1931 v rámci jubilejního ilustrovaného vydání nejkrásnějších knih Boženy Němcové u nakladatele Leopolda Mazáče, jehož pozůstalost je dnes uložena v Knihovně Národního muzea. Stejně tak jako v Praze je zde představen mezinárodní ohlas díla několika překlady, nebo filmová a divadelní zpracování. Výstava reflektuje rovněž národopisný rozměr díla pomocí řady národopisných sbírkových předmětů z majetku Podještědského muzea.

Pavel Muchka

## UKÁZKY Z TVORBY ZAPOMÍNANÝCH ČESKÝCH, MORAVSKÝCH A SLEZSKÝCH SPISOVATELŮ

František Jaroslav Kubíček (1838–1865)



### Píseň z vězení

Sám jsa vězněm bez svobody  
z boje pro máť svobodu,  
vězním přísně vazbou tuhou  
citův s duchem neshodu.

Mámt' já žalář ohražený  
zmužilosti skalinou –  
a ten žalář vleku všude  
mého žití pustinou.  
V poutách těžkých ukovány,  
v poutách z kovu rozvahy –  
leží v temnu moje tužby,  
děcka divné povahy.  
Hleďte na ně – ustrnete,  
neboť děsný jejich hled –  
jsou to hledy Gorgoniny,  
vášeň v nich a pomsty jed.  
Ha! – jak sebou zmítá v křečích  
umořený jejich roj!  
Ven by rád tam na svobodu,  
tam, kde smrt jest jista – v boj!  
A stesk šírá bratry stesky,  
rodí nové – smutný plod!  
Jako hyén hejno v kleci  
steskův mých řve v srdci rod.

Kdyby puštěn v svět byl širý  
zlomiv hradbu rozvahy,  
kdyby stihnul pomsty oběť  
zamítaje výstrahy –  
ach, pak věčná kletba jménu,  
ježto dosud kryla čest –  
Dosud? – čest? – ach jaké klamy.  
Což i zločin cností jest?  
Jest – či není? kdož mi poví?  
Mám se tázat svědomí?  
A což světský soud veřejný  
hlas ten vnitřní neschromí?

F. J. Kubíček, „moravský Havlíček“, byl významným žurnalistou, prozaikem, fejetonistou a básníkem, jenž vedle Aleše Balcárka patřil k velkým nadějím moravské literární generace poloviny 19. století. Narodil se 14. září 1838 ve Smržicích u Prostějova. V Olomouci absolvoval německé gymnázium a rok bohosloví. Klasickou a slovanskou filologii studoval na univerzitě ve Vídni. Pro těžkou nemoc však neukončil studium státními zkouškami. Odešel do Prahy, kde se chtěl věnovat literatuře. V prosinci 1862 převzal redakci olomouckého Moravana, což byl tehdy první nezávislý politický list na Moravě. Od poloviny roku 1863 působil v redakci brněnské Moravské orlice. Od února do května 1864 byl vězněn v Brně jako první žurnalista na Moravě, za článek v Moravanu Úpadek našich domácích řemesel a jeho původ, kde ostře napadl tehdejší politické poměry v habsburské říši včetně sílící germanizace na Moravě. Podobně nebojácně pak psal i ve svých básních a prozaických dílech, reagujících na někdejší žalářování. Zemřel mladý dne 17. února 1865. Svou literární generaci soustředil kolem almanachu Dunaj a Slavnostního alba Cyril a Metoděj. O propagaci díla zapomenutého spisovatele se postaral až počátkem 20. století literární historik Miloslav Hýsek, který je také autorem bibliografie českých prací F. J. Kubíčka, připojené k výboru z díla Rozesmaliáda a jiné práce.

Pavel Muchka

## NÁMĚT NA LITERÁRNÍ VYCHÁZKU

### *Za Václavem Bolemírem Nebeským na Kokořínsko*



#### *Trosky rodného domku V. B. Nebeského*

Nedaleko silnice mezi obcemi Jestřebice a Kokořín u Mělníka je možno spatřit na samotě opuštěný zdevastovaný hospodářský statek Nový Dvůr, kde se 18. srpna 1818 narodil známý básník, překladatel a literární historik Václav Bolemír Nebeský, jenž se mj. výrazně zapsal do dějin Matice české. Dnes už tuto událost na domě nepřipomíná ani pamětní deska. Protože byla často vystavena útokům vandalů, byla sejmuta a uložena na Obecním úřadě v Kokoříně. K objektu se nejlépe dostanete po silnici z obce Kokořín (2,5 km severněji) nebo z Malých Jestřebic (1 km jižněji). Nevede k němu však žádná turistická značka a přístupová cesta je bohužel zarostlá. Krásná a divoká příroda zdejších pískovcových skal se stala inspirací Nebeskému k napsání řady básní. V souvislosti s jeho slavnou básnickou sbírkou Protichůdci se například mluví o vytesané Pietě nedaleko Dobřenež z druhé poloviny 17. století.



Otec V. B. Nebeského byl šafářem ve zdejší hospodářském dvoře, jenž patřil ke kokořínskému panství. Nebeský chodil nejdříve do české školy v nedalekých Šemánovicích, dále pak do německých škol na Vidimi a v České Lípě. V Litoměřicích absolvoval gymnázium a v Praze vystudoval filozofii. Pokračoval studiem medicíny v Praze a ve Vídni, avšak studia nedokončil. V roce 1848 se stal delegátem Slovanského sjezdu a účastnil se i vídeňského a kroměřížského sněmu. Po roce 1849 se zcela vzdal politické činnosti a přijal místo docenta dějin české literatury na pražské univerzitě. V letech 1850 až 1861 působil jako redaktor Časopisu Českého muzea. Od roku 1851 byl muzejním sekretářem a od roku 1852 také sekretářem Matice české (o jeho činnosti pro Matici českou se dozvíte více v dalším čísle Matičních listů). Přiřítá se mu právem zásluha, že to byl právě on, který přivedl Boženu Němcovou na literární dráhu. Zemřel v Praze dne 17. srpna 1882. Jeho poezie vznikala především v letech 1838 až 1845, v roce 1844 vyšla jeho básnická sbírka Protichůdci. Výbor z básní V. B. Nebeského připravil k vydání v roce 1886 Jan Neruda.

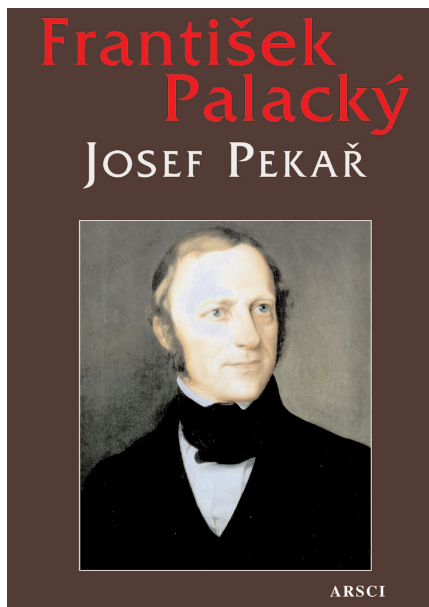
Je skutečně tristní, že přes mimořádný význam V. B. Nebeského pro českou literaturu a český obrozenský svět poloviny 19. století zůstává jeho rodný dům v tak katastrofálním stavu a bez jakékoli připomínky významu tohoto místa. Paradoxem je, že před nedávnem byla odhalena pamětní deska Járovi da Cimrmanovi v nedalekých Šemánovicích...

Pavel Muchka



Václav Bolemlir Nebeský (1818–1882)

## Nabídka z produkce nakladatelství ARSCI

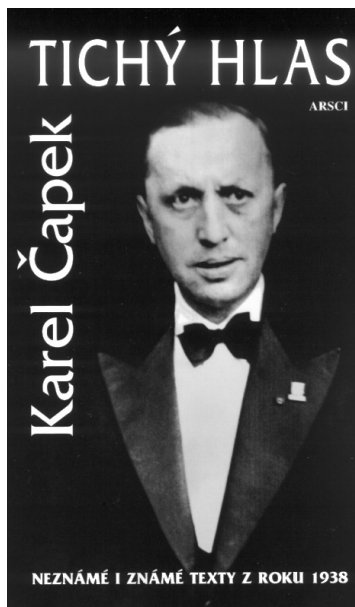


**Josef Pekař**

**FRANTIŠEK PALACKÝ**

Životopis Františka Palackého z pera Josefa Pekaře, který si i dnes zachovává svou podnětnost, představující výrazný příspěvek k pochopení velikosti muže, který dal českým dějinám moderní evropský rozměr.

Kniha vyšla nákladem Matice české a Spolku Svatobor.



**Karel Čapek**

**TICHÝ HLAS –**

**neznámé i známé texty z roku 1938**

Od vydání Spisů Karla Čapka nově objevené a dosud nepublikované texty, jež potvrzují již známá Čapkovy sdělení o okolnostech jeho působení v období před a po Mnichovu.

*Cena 198 Kč (158 Kč pro členy SNM)*

---

Matiční listy, literární příloha Zpravodaje Matice české. Roč. 2005. Číslo 1. Pro své členy a příznivce vydala v září 2005 Matice česká, sekce Společnosti Národního muzea. Odpovědný redaktor: Pavel Muchka.

Sazba nakladatelství ARSCI, Hellichova 7, 118 00 Praha 1.

Své příspěvky a připomínky zasílejte na adresu:

Matice česká, sekce Společnosti NM, Václavské náměstí 68, 115 79 Praha 1 nebo elektronicky – [pavel.muchka@nm.cz](mailto:pavel.muchka@nm.cz).